

Vijverweg ongenummerd, aanleg park, brugleuningen, keermuren en zitelementen

Adres	Park Julianaweg/Vijverweg; Vijverweg ong. bij Prins Hendriklaan (52124326N/4358912E); Vijverweg ong. tegenover Julianaweg 2 (52125772N/4361368E); Vijverweg ong. tegenover Vijverweg 11 (52124674N/4359910 ^E)
Postcode	Omgeving 2243 HR / 2243 HT
Kadastraal nummer	H 2667
Naam	Nvt
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermd monument	4
Benoeming onderdelen complex	Aanleg park; borstweringen, leuningen en keermuren als onderdeel van brug over Kaswetering/vijver bij Prins Hendriklaan, keermuur bij Vijverweg 11 en keermuur met zitelement bij Julianaweg 2
Oorspronkelijke functie	Nutsfunctie als onderdeel van brug en keerwanden en recreatieve/groen functie van park en vanwege zitelement aan de vijver
Datering/Bouwjaar	Ontworpen in 1918, uitvoering onbekend

Omvang bescherming

De bescherming betreft de BORSTWERINGEN, LEUNINGEN, KEERMUREN en ZITELEMENTEN nabij de vijver aan de Vijverweg in de wijk De Kieviet.

Inleiding

De elementen en de vorm van de vijver en de groenstructuur, bestaande uit gazon en boomgroepen, zijn in 1918 ontworpen door Joh. Mutters jr. Nader onderzoek naar het jaar van realisering heeft geen resultaat opgeleverd.

Over de architect

Johannes Mutters jr. (1858 Den Haag – 1930 Wassenaar) stamt uit een geslacht van timmermannen en meubelmakers. De firma H.P. Mutters was een timmer- en meubelfabriek uit Den Haag, die grote faam genoot op het gebied van interieurarchitectuur. Mutters startte zijn

werkcarrière na een gedegen opleiding rond 1890 in Den Haag. Zijn vroege oeuvre is grotendeels in Den Haag gerealiseerd en is breed in type gebouwen (onder meer winkels (bijv. Hoogstraat 30, 1898), horeca (bijv. Dagelijkse Groenmarkt 37, 1889-1890), woonhuizen (bijv. Eisenhowerlaan 132, 1909) en in stijlen (eclectisch, overgangsarchitectuur, Art Nouveau) die hij toepaste. Onder het Haagse werk bevindt zich een aanzienlijk aantal rijksmonumenten. Mutters is onderscheiden tot ridder in de orde van Oranje-Nassau en het Franse Legioen vanwege zijn verdiensten als architect-decorateur van de Nederlandse afdeling van de Parijse Wereldtentoonstelling van 1900. In 1915 vestigde Mutters zich in Wassenaar, in zijn zelfontworpen villa Berkenhof in De Kieviet. Dit woonhuis annex kantoor stond aan de Berkenlaan 1 en werd in 1975 gesloopt. In De Kieviet ontwierp Mutters behalve de zes lokvinken uit de periode 1914 tot 1918 (onder meer Duinweg 1 (1914), Iepenlaan 8 (1914) en Prins Hendriklaan 7 (1918)), een kerk (Oranjelaan 2, 1923), een schoolgebouw (Buurtweg 16, 1922) en nog een groot aantal woonhuizen, zoals Berkenlaan 4 (1919), Duinvoetlaan 7 (1919), Duinweg 4 (1917), Mecklenburglaan 6 (1920) en Weteringlaan 11 (1919). Het woonhuis op Julianaweg 8, villa Zonnehof uit 1920, is beschermd als rijksmonument. Ook in de jaren '20 bouwde Mutters nog in De Kieviet, zoals Wilhelminaplein 5 (1928) en Wilhelminaplein 3 (1929). Ondanks dat verschillende huizen gesloopt zijn, zoals behalve Berkenhof ook Voorduin (Berkenlaan 3, gesloopt in 1974), resteren in Wassenaar nog zo'n twintig huizen van Mutters die op de inventarisatielijst van cultuurhistorisch waardevolle panden (GIP-lijst uit 2009) zijn opgenomen.

Over de Kieviet

Park de Kieviet is vanaf 1911 ontwikkeld op voormalig grondgebied van landgoed Groot Haesebroek. De Exploitatiemaatschappij Park De Kieviet en Wildrust onder directie van J.T. Wouters (1864-1932) en Joh. Mutters jr. (1858-1930) ontwierp de wijk tot in het detail, zoals het wegenplan, de verkaveling, de rooilijnen, de beplanting en de dwarsprofielen voor de wijk. De kavels varieerden in grootte en waren bedoeld voor vrijstaande villa's en twee-onder-een-kapwoningen. De bouw kwam vanaf 1912 op gang. In 1914 ging de gemeenteraad van Wassenaar akkoord met het plan, waarvan de realisatie inmiddels al in gang gezet was. Om belangstellenden te trekken werd een aantal modelvilla's gebouwd, zogenaamde lokvinken, naar ontwerp van architect Joh. Mutters jr. De eerste lokvink stamt uit 1914 en staat aan de Duinweg 1. De parkachtig aangelegde villawijk heeft stedenbouwkundig gezien twee hoofdmomenten, te weten het Wilhelminaplein met daaraan de kerk (1923) en de vijver. Voor de aanleg van de vijver, die al in het eerste plan uit 1910/1911 voorzien was, werd gebruik gemaakt van de bestaande loop van de Kaswetering die hiervoor werd vergraven ter plaatse van de huidige vijver. Hoewel de weg aan de oostzijde van de vijver in eerste instantie Julianaweg heette, is de weg later omgedoopt in Vijverweg. De nadere detaillering van het stedenbouwkundige plan vond plaats in de ontwerptekening van 1918, die in hoge mate overeenkomt met de huidige situatie. De Kieviet maakt onderdeel uit van het van rijkswege beschermde dorpsgezicht van Wassenaar, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg'. Het Wilhelminaplein waaraan de kerk ligt, is als rijksmonument beschermd. In het vijverpark staat sinds 2003 een herdenkingsmonument voor José Gervasio Artigas (1764-1850), nationale held van Uruguay. Hij was de belangrijkste patriottische leider in de onafhankelijkheidsoorlog met Spanje en wordt gezien als de vader van de Uruguayaanse onafhankelijkheid en afschaffing van de slavenhandel. Dit beeld in de vorm van een bronzen portret op een smalle hoge hardstenen sokkel met een tekst is een schenking van de ambassade van Uruguay aan de gemeente Wassenaar.

Stedenbouwkundige aspecten

Het park ligt tussen Julianaweg en Vijverweg en wordt in het zuidwesten begrensd door de Prins Hendriklaan en in het oosten door de Wilhelminalaan. Het park bestaat uit een slingerende vijverpartij en rondom groenstroken met gazons, boomgroepen, solitaire bomen en onderbegroeiing waaronder rododendrons. De onderdelen van bruggen en keermuren en zitelementen liggen rond de vijver van De Kieviet, ter plaatse van de Prins Hendriklaan (borstweringen en keermuren) als onderdeel van de brug over de kaswetering/vijver, tegenover Julianaweg 2 (keermuur, borstwering en zitelementen) en bij Vijverweg 11 (keermuur en

borstwering). Ze maken onderdeel uit van het totaalplan van vijver en groenstructuur. Vanuit de elementen, maar met name vanuit het element met de zitbanken, kan optimaal van het uitzicht over de vijver en op het groen van het park genoten worden. Water, groen en gebouwde elementen zijn als een totaalbeleving en vanuit het zicht hebben op, door of langs groen- en waterpartijen aangelegd.

Architectonische beschrijving¹

Bij Prins Hendriklaan

Gemetselde keermuur met duiker en opengewerkte, gemetselde balustrade/borstwering. De beëindiging van de onderbouw wordt gevormd door rode vormbaksteen in verblendsteen. Op de hoeken bevinden zich ronde hoekpijlers met natuurstenen sokkels en afdekplaten. Aan de zuidzijde loopt de keermuur door langs de ronde oevers van de kaswetering. Aldaar zijn ijzeren leuningen aangebracht.

Tegenover Julianaweg 2

Over het water gebouwd 'terras', dat in baksteen opgebouwd is uit drie overkluizingen met tongewelven, waardoor de associatie gewekt wordt van een brug en van het doorlopen van het water aan de andere kant van dit element. De bogen zijn voorzien van een dubbele rollaag en hanekammotief. De beëindiging van de onderbouw wordt gevormd door rode vormbaksteen in verblendsteen. Het rechthoekige 'terras' wordt aan de korte zijden begrensd door gemetselde hoekpijlers van de 'brug', een deels opengewerkte borstwering en twee gemetselde zitbanken. De afdekplaten zijn van kunststeen. Aan de zijde van het water bevindt zich een ijzeren spijlenhek; de andere zijde is open.

Bij Vijverweg 11

Gemetselde keermuur en opengewerkte, gemetselde balustrade/borstwering. De beëindiging van de onderbouw wordt gevormd door rode vormbaksteen in verblendsteen. Op de hoeken bevinden zich ronde, gemetselde hoekpijlers met natuurstenen sokkels en afdekplaten.

Waardstelling

De aanleg van het park met de gebouwde elementen rondom de vijver van De Kieviet zijn vanwege de cultuurhistorische -, architectuurhistorische -en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van de wijk De Kieviet in het bijzonder;
- vanwege de stedenbouwkundige betekenis binnen het ontwerp van de villawijk De Kieviet als onderdeel van een van de twee hoofdmomenten in het ontwerp, namelijk het park met vijver;
- vanwege de meerwaarde dat het ontwerp van de wijk en het ontwerp van deze elementen van dezelfde ontwerper zijn;
- vanwege de typologische betekenis van deze elementen in het Wassenaarse oeuvre van Johannes Mutters jr., dat in Wassenaar voornamelijk bestaat uit woonhuizen;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm en eigentijds en typerend materiaal- en kleurgebruik;
- vanwege de ligging binnen een van rijkswege beschermd dorpsgezicht, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg'.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

---

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; GAW 262; bezoek ter plaatse 26 april 2012; www.bonas.nl;
http://nl.wikipedia.org/wiki/Johan_Mutters;
www.vanderkrogt.net/standbeelden/object.php?record=ZH70aa; Bewonersvereniging 'De Kieviet',
'Een eeuw Park de Kieviet 1910-2010', 2010;
Lit, R. van, et.al, 'Jong Monumentaal Wassenaar', 2003;
'Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965', 2007, uitgave Comité Open Monumentendag
Wassenaar.

Disclaimer

Deze redengevende omschrijving is door een onafhankelijke adviseur in architectuurhistorie, mevr. drs. M.J.C. Laméris van TasT, projecten voor tastbaar erfgoed, opgesteld. Aan deze omschrijving kunnen geen rechten worden ontleend. Het al dan niet opvolgen van de adviezen/toepassen van de omschrijving en op welke wijze valt geheel onder verantwoordelijkheid van de opdrachtgever c.q. degene die de adviezen opvolgt/de omschrijving gebruikt. Eventuele directe of indirecte gevolgen zijn op geen enkele wijze toerekenbaar aan de adviseur en/of TasT.